

INICIJATIVA MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA U PREVENCIJI PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

*Tajana Petrović**

Izlaganje sa znanstvenog skupa

UDK: 343.359::341.12

343.359::341.217

Rad primljen: 7. svibnja 2021.

Rad prihvaćen: 12. svibnja 2021.

Sažetak

Povijest legislative vezane za sprječavanje pranja novca započela je kriminalizacijom sredstava proizašlih iz kaznenih djela povezanih s trgovanjem drogom. Nezakonit promet drogom veže se i uz druge kriminalne aktivnosti koje djeluju destabilizirajuće na gospodarstvo i sam razvoj društva. Brojne su se međunarodne organizacije uključile u borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma donošenjem međunarodnih sporazuma kojima se nastojalo regulirati predmetnu materiju. Najznačajniji doprinos u predmetnoj problematici dale su međunarodne organizacije poput Ujedinjenih naroda, Europske unije, FATF-a, i MONEYVAL-a. Temelji pravne regulative postavljeni su donošenjem konvencija, dok je implementacijom direktiva u nacionalna zakonodavstva postignuta jednoobrazna primjena mjera u preveniranju pranja novca i financiranja terorizma. Budući da se pranje novca često provodi u međunarodnom okruženju, mjere koje se donose za njegovo sprečavanje nužno obuhvaćaju međunarodnu koordinaciju i suradnju. Iako je Europska unija postavila čvrsti regulatorni okvir, kao i strateške prioritete, nameće se stalna potreba praćenja i prilagođavanja propisa novim prijetnjama izazvanima aktivnostima pranja novca.

* Dr. sc. Tajana Petrović, tajana.petrovich@gmail.com

Ključne riječi: *pranje novca, procjena rizika, prevencija, međunarodne organizacije, Preporuke FATF-a.*

1. UVOD

Pojam pranja novca odnosi se na sve vrste postkriminalnih aktivnosti usmjerenih na prikrivanje imovinske koristi ili vrijednosti stečene na nezakonit način, ulaganjem u financijski i nefinancijski sustav s krajnjim ciljem njegova ozakonjenja. Sukladno tome, bez obzira na to koliko je faza prljavi novac prošao i različitih oblika promijenio, pranje novca će biti uspješno tek ako se uspije zametnuti trag njegove prave prirode, izvora ili vlasništva.¹ Stoga se termin pranja novca odnosi na promjenu oblika nezakonito stečenog novca na način da izgleda legalan. Osim toga, to je prikrivanje nezakonitog izvora prihoda ili njegovo korištenje².

Kompleksnost procesa pranja novca teorija predstavlja kroz tri osnovne faze: polaganje, oplemenjivanje i integraciju. Navedene se faze mogu pojaviti odvojeno, provoditi simultano ili se preklapati, iako su moguće i neke međufaze. Stoga postoji velik broj podfaza koje ovise o kompleksnosti pojedinog procesa pranja novca, iako postoji mogućnost da se neka faza i preskoči. Bit procesa pranja novca je neometan povratak počiniocu kaznenog dijela pranja novca.

Budući da se predmetne aktivnosti često provode u međunarodnom okruženju, koristeći pritom prednosti različitog pravnog tretmana prevencije pranja novca u pojedinim državama, stvara se potreba za jednoobraznim postupanjem. Stoga je od presudne važnosti uzajamna suradnja međunarodnih organizacija prilikom donošenja legislative, kao i u njihovoj kontroli, odnosno praćenju mjera provođenja. Osim navedenog, od značaja je pravodobno prepoznati prijetnje integritetu međunarodnog financijskog sustava, kao i osigurati transparentnu razmjenu informacija s drugim državama.

Povijesni pregled međunarodnih standarda prikazan je kroz ključne međunarodne propise Ujedinjenih naroda i Europske unije, kao i djelovanje međunarodnih organizacija koje brojnim mjerama doprinose

¹ Preuzeto iz Cindori, S., *Sustav sprječavanja pranja novca*, Pravni fakultet Zagreb, Zagreb, 2010., str. 6-7.

² Preuzeto iz Claessens, R., *Money Laundering*, Lic.Sc.Com. & Fin., Le Roelux, 2000., str. 22.

prevenciji pranja novca i financiranja terorizma. Slijedom spomenutog, fokus rada je na aktivnostima međunarodnih organizacija, odnosno Ujedinjenih naroda, Europske unije, Financial Action Task Force (u nastavku teksta: FATF) i stručnjacima Posebnog odbora Vijeća Europe za procjenu mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma (u nastavku teksta: MONEYVAL).

2. UJEDINJENI NARODI

Izraz „pranje novca“ među prvima spominje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci (u nastavku teksta: Bečka konvencija)³ donesena 1988. u Beču. U to je vrijeme predstavljala značajan iskorak u međunarodnom suzbijanju prometa opojnih droga, kao sveobuhvatan sporazum koji zahtijeva poduzimanje preventivnih i represivnih mjera u vezi tog kaznenog djela, koje će iduća konvencija nazvati „pranje novca“.

Iako Bečka konvencija u članku 3. na indirektan način definira pranje novca, ograničena je samo na kaznena djela povezana s trgovinom opojnih droga. Propisuje zamrzavanje i oduzimanje sredstava u cilju suzbijanja nezakonite prodaje droge te ističe značaj međunarodne suradnje kojim se eliminira bankarska tajna, kao i obvezu pružanja uzajamne pravne pomoći.

Sljedeća konvencija Ujedinjenih naroda (u nastavku teksta: UN) donesena je 2000. u Palermu pod nazivom Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (u nastavku teksta: Palermo konvencija).⁴ Glavna svrha Palermo konvencije je promicanje suradnje radi učinkovitijeg sprječavanja i suzbijanja transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. Člankom 5. i 6. Palermo konvencija se osvrnula na inkriminaciju sudjelovanja u organiziranoj zločinačkoj grupi i inkriminaciju pranja sredstava pribavljenih kaznenim djelom.

Mjere za suzbijanje pranja novca definirane su člankom 7. Palermo konvencije prema kojem svaka država mora uspostaviti sveobuhvatni nacionalni regulatorni i kontrolni sustav za banke i nebankarske financijske institucije i druga tijela posebno osjetljiva na pranje novca, u

³ Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 14/1990.

⁴ Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 14/2002.

svrhu sprječavanja i otkrivanja svih oblika pranja novca. Palermo konvencija također ističe važnost međunarodne suradnje, kao i međusobnu pravnu pomoć te izručenje, raspolaganje oduzetom koristi od kaznenog djela ili oduzetom imovinom, zajedničke istrage te posebne istražne tehnike.

Zbog ozbiljnosti prijetnji koje korupcija predstavlja za stabilnost i sigurnost društava te zbog veza između korupcije i organiziranog, odnosno gospodarskog kriminala, uključujući pranje novca, 2005. je donesena Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije.⁵ Svrha primjene konvencije proizlazi iz članka 3., a odnosi se na sprječavanje, istragu te progon korupcije, kao i na zamrzavanje sredstava, zapljenu, konfiskaciju te povrat imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima. Konvencija se nije detaljnije osvrtna na specifičnosti nefinancijskog sektora i samostalnih profesija i struka.

3. EUROPSKA UNIJA

Nastojanja Vijeća Europe da postavi temelje pravne regulative u suzbijanju pranja novca rezultirala su 1990. donošenjem Konvencije o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom (u nastavku teksta: Konvencija VE).⁶ Iako se u nekim odredbama temelji na Bečkoj konvenciji kojoj je krajnji cilj zabrana nezakonitog prometa droge, Konvencija VE objedinila je mehanizme uzajamne pravne pomoći, privremene mjere i oduzimanje prihoda stečenog kaznenim djelom, a sve to u odnosu na materiju sprječavanja pranja novca.⁷

Konvencija VE zahtijeva od potpisnica poduzimanje mjera u cilju kriminalizacije pranja prihoda od kaznenih djela te oduzimanje nezakonito stečenog prihoda ili imovine u vrijednosti koja odgovara takvom nezakonitom prihodu. Također ističe važnost međunarodne suradnje, pomoć u istrazi, osiguranje dokaza, spontano dostavljanje podataka drugoj članici, međutim definirani su i razlozi odbijanja i odlaganja suradnje.

⁵ Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 2/2005.

⁶ Konvencija o pranju, trgovanju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 14/1997.

⁷ Slično u Cindori, *op. cit.* u bilj. 1, str. 42.

Borba protiv teških kaznenih djela u sve većoj mjeri postaje međunarodni problem te zahtijeva korištenje modernih i učinkovitih metoda na međunarodnoj razini. Poticanjem potrebe vođenja zajedničke kaznene politike usmjerene na zaštitu društva uslijedile su izmjene i ažuriranje Konvencije VE što je 2005. rezultiralo donošenjem Konvencije Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom i o financiranju terorizma (u nastavku teksta: Varšavska konvencija).⁸

Varšavska konvencija ne odudara previše od Konvencije VE, međutim donosi novine vezane za ulogu financijsko-obavještajne jedinice (u nastavku teksta: FOJ), dotaknula je pitanje odgode sumnjivih transakcija, definira kaznena djela pranja novca te detaljno razrađuje mjere zamrzavanja te privremenog oduzimanja i konfiskacije na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Osim spomenutih konvencija, veliku ulogu u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma ima pet direktiva u sprječavanju pranja novca (i financiranju terorizma). Fokus direktiva u početku je bio bankarski sektor, odnosno nebankarski financijski sektor. Usklađivanjem nacionalnih zakonodavstava i jačanjem preventivnih mjera u bankarskom i nebankarskom financijskom sektoru logičnim je slijedom fokus postupanja s ciljem prevencije pranja novca usmjeren i na nefinancijski sektor.

Direktiva 91/308/EEC⁹ (u nastavku teksta: Prva direktiva) imala je dva primarna cilja. Prvi cilj je bio zahtjev državama članicama za uvođenjem zabrane pranja novca, dok je drugi obuhvaćao pojačanu suradnju između država članica u istragama i kaznenom progonu.¹⁰ Prva direktiva fokusirala se na financijski sektor, a člankom 12. vrlo općenito spominje samostalne profesije i struke zbog čega je ovaj sektor ostao izvan njezina stvarnog dosega.

Implementacija Prve direktive u nacionalno zakonodavstvo zahtijevala je od zemalja članica zabranu pranja novca, provjeru identiteta stranke te

⁸ Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i o financiranju terorizma, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 5/2008.

⁹ Direktiva 91/308/EEC o sprječavanju korištenja financijskog sektora u svrhu pranja novca, OJ L 166, 28. lipnja 1991., str. 77-83.

¹⁰ Slično u Cindori, *op. cit.* u bilj. 1, str. 71.

čuvanje dokumentacije, praćenje i provjeru sumnjivih transakcija, suradnju institucija s nadležnim tijelima putem prijave sumnjivih radnji i pružanja relevantnih informacija, povjerljivost tijekom istrage, zaštitu od povrede povjerljivosti informacija te održavanje adekvatne interne kontrole i usavršavanje zaposlenika. Međutim, nije sadržavala jasne smjernice koje su dužni primjenjivati određeni obveznici, primjerice mjenjačnice i nebankarski subjekti za transfer novca, kao i podružnice stranih pravnih osoba, posebice onih čije je sjedište u raznim zemljama Europske unije (u nastavku teksta: EU).¹¹

Direktiva 2001/97/EC¹² (u nastavku teksta: Druga direktiva) proširila je obuhvat Prve direktive te unijela određene novine koje se mogu sažeti u nekoliko kategorija. Prva se odnosi na uključivanje podružnica kreditnih i financijskih institucija, uz obvezu prijavljivanja sumnjivih transakcija nadležnim tijelima te djelovanja u skladu s odredbama Druge direktive. Druga kategorija obuhvaća jasan stav prema kojem su mjenjačnice i službe za prijenos i doznaku novca također izložene opasnostima pranja novca, što je razlog njihova uključivanja u krug obveznika. Sljedeća kategorija uključuje i investicijske fondove iz razloga što se financijski sektor želi obuhvatiti u što većem opsegu. Četvrta se kategorija odnosi na proširenja opsega predikatnih djela.¹³

Proširila je obuhvat i primjenu pravila za sprječavanje pranja novca na samostalne profesije i struke. Stoga se može reći kako je Druga direktiva detaljnije razradila obveze pojedinih profesija, ali su se njezine odredbe u slučaju odvjetnika i javnih bilježnika primjenjivale samo u slučaju kada pomažu strankama u planiranju ili izvršenju transakcija ili nastupaju u ime i za račun stranke u financijskim transakcijama ili transakcijama vezanim za promet nekretnina.¹⁴

¹¹ Vidjeti više u Condemi, M., De Pasquale, F., *International profiles of the activity to prevent and combat money laundering*, Ufficio Italiano Dei Cambi, 2005., str. 105.

¹² Direktiva 2001/97/EC kojom se mijenja direktiva 91/308/EEC o sprječavanju korištenja financijskog sektora u svrhu pranja novca, OJ L 344, 28. prosinca 2001, str. 76-82.

¹³ Vidjeti više u Cindori, *op. cit.* u bilj. 1, str. 79-84.

¹⁴ Preuzeto iz Pedić, Ž., Nefinancijski sektor i samostalne profesije u kontekstu sprječavanja pranja novca, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 31, br. 1, 2010., str. 625.

Uočavanjem određenih nedostataka u primjeni Druge direktive donesena je Direktiva 2005/60/EZ¹⁵ (u nastavku teksta: Treća direktiva) koja je mnogo opsežnija od prvih dviju direktiva. Jedna od temeljnih značajki Treće direktive je sustav temeljen na procjeni rizika (*risk based approach*).¹⁶

Treća direktiva proširuje primjenu legislative na zaklade i davatelje usluga te ističe važnost utvrđivanja stvarnog vlasnika. Detaljno propisuje proces primjene mjera dubinske analize stranke prema vrsti stranke i poslovnom odnosu te dubinsku analizu dijeli na redovnu, pojednostavljenu i pojačanu. Članak 20. Direktive definira pojam sumnjive transakcije te se u istom poglavlju propisuju obveze izvješćivanja o takvim transakcijama.

Samostalne profesije i struke su zbog svojeg posebnog statusa podložne izuzecima koje je zadržala i Treća direktiva. Člancima 9. i 23. Treća direktiva propisuje da javni bilježnici, neovisni pravni stručnjaci, revizori, vanjski računovođe i porezni savjetnici koji u tijeku utvrđivanja pravnog položaja svojih stranaka brane ili zastupaju stranku u sudskim postupcima ili vezano za sudske postupke (uključujući savjete o pokretanju ili izbjegavanju postupaka), nisu obvezni provoditi dubinsku analizu stranke niti obavješćivati nadležno tijelo o informacijama dobivenim prije, za vrijeme ili nakon navedenih postupaka.

Nakon revidiranja preporuka FATF-a 2012., donesena je Direktiva EU 2015/849¹⁷ (u nastavku teksta: Četvrta direktiva). Četvrtom je direktivom unaprijeđen dosadašnji sustav temeljen na procjeni rizika intenziviranjem mjera ciljane prevencije, a učinkovitost primjene pospješuje stvaranjem globalnog sustava orijentiranog na rizik. Nadalje, u člancima 14. i 34. potvrđuje izuzetke za samostalne profesije i struke sadržane u Trećoj direktivi. Predmetnom se direktivom proširuje krug obveznika, uvodi šira definicija politički izložene osobe, jača transparentnost stvarnog vlasnika,

¹⁵ Direktiva 2005/60/EC Europskog parlamenta i Vijeća o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, OJ L 309, 25. studenoga 2005., str. 15-36.

¹⁶ Prelazak s *rulle based* sustava na *risk based* sustav, odnosno u Trećoj se direktivi primjenjuje sustav temeljen na stupnju rizika, dok se u prve dvije direktive primjenjivao sustav temeljen isključivo na pravilima.

¹⁷ Direktiva (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma, o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Komisije 2006/70/EZ, OJ L 141, 5. lipnja 2015., str. 73-117.

veći je fokus usmjeren na pitanja zaštite podataka te se jača uloga višeg rukovodstva u pogledu usklađenosti obveznika.

Izmjene koje donosi Direktiva (EU) 2018/843¹⁸ (u nastavku teksta: Peta direktiva) odnose se na širi pristup registrima stvarnog vlasnika čime će se unaprijediti transparentnost vezana za vlasništva trgovačkih društava i trustova, dok će međusobna povezanost predmetnih registara olakšati suradnju između država članica. Sljedeća izmjena obuhvaća mjere za uklanjanje rizika koji proizlaze iz kartica s unaprijed uplaćenim sredstvima i iz virtualnih valuta. Pritom se misli na nametanje obveze provođenja mjera pojačane dubinske analize stranaka platformama za konverziju virtualnih valuta i pružateljima usluga skrbničkih računa.

Od značaja je spomenuti izmjenu vezanu za uspostavu centraliziranih automatiziranih mehanizma, poput registra, odnosno baze podataka koje će omogućiti pristup informacijama o identitetu imatelja bankovnih računa i korisnika sefova. Nacionalnim FOJ-evima će se na ovaj način omogućiti izravno dostupne i nefiltrirane informacije. Posljednja izmjena vezana je za mjere usavršavanja provjera rizičnih trećih zemalja, odnosno provođenje dodatnih mjera dubinske analize financijskih tokova iz takvih zemalja.

Od značajnih Uredba još se mogu navesti: Uredba 2015/847 o informacijama koje su priložene prijenosu novčanih sredstava i o stavljanju izvan snage Uredbe 1781/2006¹⁹; Uredba 1889/2005 o kontrolama gotovine koja se unosi u Zajednicu ili iznosi iz Zajednice²⁰; i Delegirana uredba Komisije 2018/1108 o dopuni Direktive 2015/849 regulatornim tehničkim standardima o kriterijima za imenovanje središnjih

¹⁸ Direktiva (EU) 2018/843 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma i o izmjeni direktiva 2009/138/EZ i 2013/36/EU, OJ L 156, 30. svibnja 2018., str. 43-74.

¹⁹ Uredba (EU) 2015/847 Europskoga parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o informacijama koje su priložene prijenosu novčanih sredstava i o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) 1781/2006., OJ L 141, 5. lipnja 2015., str. 1-18.

²⁰ Uredbe (EZ) br. 1889/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o kontrolama gotovine koja se unosi u Zajednicu ili iznosi iz Zajednice, OJ L 309, 25. studenoga 2005. str. 9-12.

kontaktnih točaka za izdavatelje elektroničkog novca i pružatelje platnih usluga i pravilima o njihovim funkcijama²¹.

4. FINANCIAL ACTION TASK FORCE

FATF²² je međunarodno tijelo osnovano od grupe zemalja G-7 na Summitu u Parizu 1989. Ciljevi FATF-a su postavljanje standarda i promicanje učinkovite provedbe zakonskih, regulatornih i operativnih mjera za borbu protiv pranja novca, financiranja terorizma i drugih srodnih prijetnji integritetu međunarodnog financijskog sustava.

FATF je 1990. razvio 40 preporuka koje su prepoznate kao međunarodni standardi za borbu protiv pranja novca. U listopadu 2001. izdaje osam specijalnih preporuka za borbu protiv financiranja terorizma te je 2004. usvojio i objavio posljednju, devetu specijalnu preporuku. Tada je standard FATF-a imao 40 + 9 preporuka za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma.

Preporuke su revidirane 1996., 2001., 2003. i 2012. U početku su općenito regulirale obveze banaka i nebankarskih institucija, kasnije protežu svoj doseg na samostalne profesije i struke te nameću više detalja u odnosu na inicijalni pristup prema drugim profesijama koje su u funkciji financijskih posrednika. U veljači 2012. doneseno je novih, revidiranih, 40 preporuka što dovodi do jačeg i potpunijeg standarda FATF-a.²³

Tijekom 1991. i 1992. prošireno je članstvo FATF-a od izvornih 16 na 28 članica, a danas se ukupni broj povećao na 39 članica. FATF prati napredak svojih članica u provedbi potrebnih mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma te promiče njihovo usvajanje i provođenje na globalnoj razini. Također, identificira ranjivosti na nacionalnoj razini svake države te preporuča rješenja za njihovo jačanje s ciljem zaštite međunarodnog financijskog sustava od zlouporaba.

²¹ Delegirana uredba Komisije (EU) 2018/1108 od 7. svibnja 2018. o dopuni Direktive (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća regulatornim tehničkim standardima o kriterijima za imenovanje središnjih kontaktnih točaka za izdavatelje elektroničkog novca i pružatelje platnih usluga i pravilima o njihovim funkcijama, OJ L 11, 17. siječnja 2015., str. 1-36.

²² Drugi naziv za FATF je GAFI (Le Groupe d'Action financière).

²³ Vidjeti više, <http://www.fatf-gafi.org/about/historyofthefatf/> [pristup: 22. travnja 2021.].

Mandat FATF-a do 2020. obuhvaća uspostavljanje standarda za suzbijanje pranja novca, financiranja terorizma i financiranja proliferacije oružja za masovno uništenje, procjenu usklađenosti sa standardima FATF-a i prepoznavanje prijetnji integritetu međunarodnog financijskog sustava te protumjere kroz studije visokorizičnih jurisdikcija i tipologija. Od 2019. započeo je otvoreni mandat FATF-a koji potvrđuje značaj njegove uloge predvodnika globalne akcije za suzbijanje pranja novca, financiranja terorizma i financiranja širenja oružja za masovno uništavanje.²⁴

5. MONEYVAL

MONEYVAL je osnovan 1997. pod nazivom PC-R-EV kao tijelo koje procjenjuje provođenje mjera protiv pranja novca unutar zemalja članica EU koje nisu članice FATF. Stoga stručnjaci posebnog odbora Vijeća Europe za procjenu mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma (MONEYVAL) provode postupak uzajamnog ocjenjivanja usuglašavanja s preporukama FATF-a.

Glavni cilj MONEYVAL-a je osiguranje djelotvornih sustava za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma te njihovo postupanje u skladu s relevantnim međunarodnim standardima. Ostvarenje cilja postiže izradom tematske tipologije istraživanja predmetne problematike i preporuka za unapređenje učinkovitosti nacionalnih režima zemalja članica te poticanjem suradnje na međunarodnoj razini.

Ocjenjivanje usklađenosti zemalja članica sa svim relevantnim međunarodnim standardima, uključujući procjenu učinkovitosti provedenih mjera u praksi, još je jedan od načina postizanja cilja. Aktivno je uključen u mjere podizanja svijesti o globalnim politikama i operative inicijative suprotstavljanja pranju novca i financiranju terorizma.²⁵ Konačno, suradnjom s drugim međunarodnim partnerima poput FATF-a, Međunarodnog monetarnog fonda, Svjetske banke, Ujedinjenih naroda,

²⁴ O mandatu vidjeti više na Financial Action Task Force (2019), *Mandate*, Washington, str. 1-15, <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/fatf-mandate.html> [pristup: 23. travnja 2021.].

²⁵ Vidjeti više, http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/About/About_MONEYVAL_en.asp [pristup: 23. travnja 2021.].

Europske unije, aktivno pridonosi borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma.

6. ZAKLJUČAK

Recentni modaliteti prevencije pranja novca i financiranja terorizma obuhvaćaju definiranje standarda za formiranje međunarodnih i nacionalnih strategija prevencije i provođenje nadzora, kontinuirano praćenje novih modaliteta pranja novca i financiranja terorizma, identifikaciju i procjenu rizika, kao i dubinsku analizu stranke.

Evidentno je napredovanje europske pravne legislative u prevenciji pranja novca i financiranja terorizma kroz sve širi obuhvat obveznika i djelatnosti. Pritom se misli na prvotni obuhvat direktiva na bankarski sektor, odnosno nebankarski financijski sektor. Usklađivanjem nacionalnih zakonodavstava i jačanjem preventivnih mjera u bankarskom i nebankarskom financijskom sektoru logičnim je slijedom fokus postupanja usmjeren i na nefinancijski sektor. Ubrzo nakon toga, aktualna legislativa proširila je doseg u cilju prevencije pranja novca na nove izazove koje predstavljaju virtualne valute.

Međunarodni propisi zahtijevaju primjenu u što više država jer se na taj način može postići najučinkovitija primjena sustava za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma. Takvi sustavi nužno obuhvaćaju međunarodnu koordinaciju i suradnju te pravnu pomoć. Pravodobno implementirana legislativa u nacionalno zakonodavstvo postavlja temelje za detektiranje novih prijetnji koje nameću budući međunarodni trendovi.

POPIS LITERATURE

KNJIGE

1. Cindori, S., *Sustav sprječavanja pranja novca*, Pravni fakultet Zagreb, 2010.
2. Claessens, R., *Money Laundering*, Le Roelx: Lic.Sc.Com. & Fin., 2000.
3. Condemi, M., De Pasquale, F., *International profiles of the activity to prevent and combat money laundering*, Ufficio Italiano Dei Cambi, 2005.

PUBLIKACIJE

1. Pedić, Ž., Nefinancijski sektor i samostalne profesije u kontekstu sprječavanja pranja novca, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 31, br. 1, 2010., str. 617-642.

PRAVNI IZVORI

2. Delegirana uredba Komisije (EU) 2018/1108 od 7. svibnja 2018. o dopuni Direktive (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća regulatornim tehničkim standardima o kriterijima za imenovanje središnjih kontaktnih točaka za izdavatelje elektroničkog novca i pružatelje platnih usluga i pravilima o njihovim funkcijama, OJ L 11, 17. siječnja 2015., str. 1-36.
3. Direktiva (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma, o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Komisije 2006/70/EZ, OJ L 141, 5. lipnja 2015., str. 73-117.
4. Direktiva (EU) 2018/843 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma i o izmjeni direktiva 2009/138/EZ i 2013/36/EU, OJ L 156, 30. svibnja 2018., str. 43-74.
5. Direktiva 2001/97/EC kojom se mijenja direktiva 91/308/EEC o sprječavanju korištenja financijskog sektora u svrhu pranja novca, OJ L 344, 28. prosinca 2001., str. 76-82.
6. Direktiva 2005/60/EC Europskog parlamenta i Vijeća o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, OJ L 309, 25. studenoga 2005., str. 15-36.
7. Direktiva 91/308/EEC o sprječavanju korištenja financijskog sektora u svrhu pranja novca, OJ L 166, 28. lipnja 1991., str. 77-83.
8. Konvencija o pranju, trgovanju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 14/1997.
9. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 2/2005.
10. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 14/1990.
11. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 14/2002.

12. Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i o financiranju terorizma, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 5/2008.
13. Uredba (EU) 2015/847 Europskoga parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o informacijama koje su priložene prijenosu novčanih sredstava i o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) 1781/2006., OJ L 141, 5.lipnja .2015, str. 1-18.
14. Uredbe (EZ) br. 1889/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o kontrolama gotovine koja se unosi u Zajednicu ili iznosi iz Zajednice, OJ L 309, 25. studenoga 2005., str. 9-12.

MREŽNI IZVORI

1. Financial Action Task Force (2019), *Mandate*, Washington, str. 1-15, <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/fatf-mandate.html> [pristup: 23. travnja 2021.].
2. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/About/About_MONEY_VAL_en.asp [pristup: 23. travnja 2021.].

*INITIATIVE OF INTERNATIONAL ORGANISATIONS IN
PREVENTION OF MONEY LAUNDERING AND TERRORISM
FINANCING*

Tajana Petrović

Summary

The history of anti-money laundering legislation began with the criminalization of the proceeds derived from criminal offenses connected to drug trafficking. Illicit drug trafficking is linked also to other criminal activities that have a destabilizing effect on the economy and the development of society. Numerous international organizations have joined the fight against money laundering and terrorist financing by adopting international agreements seeking to regulate this matter. The most significant contribution to this matter has been made by international organizations such as United Nations, European Union, FATF, and MONEYVAL. Foundations of the legal regulations have been set by the adoption of the Conventions, while through the implementation of the Directives into national legislation, a uniform application of the measures for prevention of money laundering and financing of terrorism has been achieved. Since money laundering is often carried out in the international environment, the measures being brought for its prevention necessarily include international coordination and cooperation. Although the European Union has set a firm regulatory framework, as well as strategic priorities, there is a constant need for monitoring and adjustment of the regulations to new threats caused by money laundering activities.

Keywords: *money laundering, risk assessment, prevention, international organizations, FATF Recommendations.*